

AŠ MANAU

Šiame numeryje:

JAV renka prezidentą – p. 2

KONKURSAS! – p. 9

Pasaulio reakcija. Reikšmė
Lietuvai ir pasauliui – p. 10

Naujienlaiškį rengia:

Naujienlaiškį remia:

Embassy of Sweden
Vilnius

JAV renka prezidentą

Po įtempto balsų skaičiavimo, lapkričio 7 d., [paaikėjo Joe Biden'o laimėjimas, užsitikrinus pergalę Pensilvanijoje](#), įtvirtinusią daugiau nei 270 pergalei reikalingų Rinkikų kolegijos balsų.

JAV balsavimo sistema kitokia nei Lietuvoje - renkami ne patys prezidentai, o rinkikai, kurie valstijoje atstovauja rinkėjo balsą. [Visgi daugiau kaip 200 metų gyvuojančios Rinkikų kolegijos procedūra tėra formalumas](#), patvirtinantis per visuotinius rinkimus balsavusių žmonių valią. Rinkikai negali nubalsuoti kitaip nei valstijoje nubalsavę piliečiai.

Tuo tarpu [Donaldas Trumpas dar pralaimėjimo nepripažįsta](#), nors J.Bidenas juos laimėjo [maždaug 7 mln. balsų persvara](#) ir [Rinkikų kolegijos buvo išrinktas 306 balsais prieš 232](#). D. Trumpas [paskelbė iki šiol niekaip nepagrįstus pareiškimus apie masinį balsų klastojimą](#), o jo kampanija pateikė teisinius ieškinius keliose valstijose. [JAV generalinis prokuroras Billas Barras dar gruodžio 1 d. paskelbė](#), jog Teisingumo departamentas nerado įrodymų, kad per lapkričio 3-iosios rinkimus būtų vykęs reikšmingas klastojimas, galėjęs nulemti demokrato J. Bideno pergalę ir prezidento D. Trumpo pralaimėjimą. Šiandien visi [ieškiniai prezidento rinkimų rezultatams užginčyti teismų jau atmesti](#), o balsus patvirtino valstijų vadovai, tačiau [valdžios perdavimo procesas vilkinamas ir Pentagono pareigūnų](#), kurie buvo paskirti D. Trumpo.

Rinkimai tik dar labiau parodė [visuomenės susiskaldymą](#), kuris ypač išryškėjo per Black Lives Matter judėjimus. [Politinis susiskaldymas atvira matomas ir politikų nemandagumo gestais viešojoje erdvėje](#). Jau pati dviartinė JAV rinkimų sistema kuria priešpriešą šalies viduje. [Vidinis piliečių susiskaldymas parodo kokia poliarizuota dabar yra JAV politinė aplinka, tačiau dažniausiai neramumus kelia būtent kraštutiniai abiejų partijų rinkėjai](#).

Tokiam rinkimų rezultatui įtakos, žinoma, turėjo ir pasaulinė Covid-19 sveikatos krizė. Koronos suvaldymas buvo iššūkis visiems valdantiesiems politikams, [D. Trump'o koronaviruso pavojaus neigimas, net pačiam jau sergant](#), neprisidėjo prie situacijos gerinimo. [Anot Centrinės Floridos universiteto ir Kauno technologijų universiteto profesoriaus Thomas Andrew Bryer](#), žodžiai, kuriais prezidentas kreipėsi į visuomenę per „Twitter“ platformą arba tiesioginio eterio metu, suteikė žmonėms netikras, bergždžias viltis. Jis taip pat naudojo susiskaldymą skatinančią politinę retoriką, kuri blaškė ir nukreipė vyriausybės dėmesį nuo pagrindinės užduoties kovojant su pandemija: užtikrinti visuomenės saugumą ir sumažinti galimą socialinę, fizinę, psichologinę ir ekonominę žalą. Ypač pavojinga tapo jo [skleidžiama dezinformacija, pvz., siūlymas gerti baliklį ar susileisti dezinfekanto](#). Harvardo ir Stenfordo universitetų profesorius Niallas Fergusonas taip pat nurodo, kad pasitikėjimas D. Trumpu krito dėl pandemijos - [Amerikos ekonomika dėl koronaviruso pandemijos „atsidūrė gilioje duobėje“, o prie chaoso, kurį šalyje sukėlė COVID-19, esmingai prisidėjo ir D. Trumpas](#).

Kadenciją baigiantis JAV prezidentas [D. Trumpas, ir toliau tvirtindamas, jog esama „nepaneigiamų įrodymų“, kad per rinkimus buvo sukčiaujama, buvo pareiškęs](#), kad sausio 6 d., kuomet rinkimų rezultatai turėjo būti tvirtinami Kongrese, pateiks daugiau informacijos. Tačiau [JAV Senato respublikonų daugumos lyderis Mitchas McConnellas](#) gruodžio 15 dieną jau pasveikino išrinktąjį šalies prezidentą Joe Bideną su pergale, taip tik dar labiau patvirtindamas, kad rinkimų rezultatai yra galutiniai.

Tačiau Kongreso posėdis virto chaosu, kuomet [protrumpiški riaušininkai įsiveržė į JAV Kapitolijų ir bandė įvesti savo tvarką](#). Apie tris valandas [riaušininkai šeiminkavo posėdžių salėse, lakstė po kabinetus ir kėlė chaosą](#), tuo tarpu įstatymo leidėjai buvo evakuoti. Mažiausiai keturi žmonės žuvo. Socialiniai tinklai „Facebook“ ir „Twitter“ išjungė D. Trumpo paskyrą už smurto kurstymą. Galiausiai užtikrinus saugumą, J. Bideno pergalė buvo patvirtinta, o D. Trumpas [pažadėjo, kad įvyks „sklandus valdžios perdavimas“](#).

Naujojo prezidento [inauguracija turi įvykti sausio 20 d.](#)

EKSPERTO KOMENTARAS

Dominykas Kaminskas

*Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių
ir politikos mokslų instituto dėstytojas*

Ar naujas prezidentas sutaikys Jungtines Amerikos Valstijas?

Joe Bideno sėkmė JAV prezidento rinkimuose pradžiugino daugelį tradicinės politikos šalininkų. Dar daugiau, dalis JAV ir pasaulio politikos apžvalgininkų šią pergalę interpretavo kaip racionalios politikos pergalę prieš populizmą, tačiau tai daryti yra gerokai per anksti. Nors Bidenas surinko didžiulį kiekį balsų ir ryškia persvara įveikė Donaldą Trumpą, iš savo pirmtako jis paveldės itin susipriešinusią ir įaudrintą visuomenę. Amerikiečiai jau kurį laiką reikalauja rimtų permainų vidaus politikoje ir tik sėkmingas naujojo

prezidento darbas ateinančioje kadencijoje gali stabilizuoti situaciją, tačiau tai yra neįtikėtina sudėtinga užduotis.

Pradėti vertėtų nuo JAV visuomenės susitaikymo galimybių. Jos, tiesą pasakius, yra menkos. Pirmasis dalykas, kurį reikėtų paminėti, yra negatyvus partiškumas. JAV tyrimų centro Pew Research duomenimis, beveik 70 procentų demokratų rinkėjų ir 65 procentai respublikonų rinkėjų turi neigiamą požiūrį į oponentų partiją. Tuo tarpu savos partijos palaikymas abiem atvejais nesiekia net 40 procentų. Kitos šio centro apklausos rodo, kad oponentų partijų vykdomą politiką didžioji dalis rinkėjų mato kaip destruktivią ir nenaudingą šaliai. Tai reiškia, jog didelės dalies rinkėjų pasirinkimas yra tarp mažesnio ir didesnio blogio, net nevertinant, kokią politiką skirtingos partijos ketina vykdyti. Nors nereikėtų manyti, kad būtent toks susipriešinimas yra lemiamas rinkimų atžvilgiu, tačiau jis parodo visuomenės nepakantumą kitiems jos nariams. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl respublikonai yra matomi kaip sąmokslu teorijomis tikintys rasistai, tas pats galioja ir kitai šios monetos pusei - demokratams, kurie matomi kaip perdėtai politiškai korektiški, toleruojantys net ir absurdiškiausius tapatybinius ar politinius teiginius.

Nuo partinių tapatybių verta pereiti prie visuomenės susiskaldymo. Black Lives Matter šiemet suvaidino svarbų vaidmenį ir parodė, kokios gilios skirtys egzistuoja visuomenėje. Nesiimsiu vertinti šio judėjimo teisingumo (nors, matyt, sisteminio rasizmo JAV įrodinėti per daug ir nereikia, pakanka elementarios statistikos apie išsilavinimo lygį ir galimybes, sveikatos apsaugą ir t.t.), tačiau akivaizdu, kad dalis visuomenės interpretavo Black Lives Matter kaip antibaltųjų judėjimą, tuo tarpu dalis Black Lives Matter šalininkų tokiam vertinimui davė visus reikalingus įrankius. Normalu, kad bet kokie socialiniai judėjimai turi įvairių palaikytojų - nuo visiškų radikalų iki labai švelnią poziciją turinčių žmonių - tai galioja tiek BLM, tiek, pavyzdžiui, Trumpo rinkėjams. Nenormalu, kad skirtingos žiniasklaidos priemonės (ir patys politikai) akcentuoja būtent radikalus abiejose pusėse ir neleidžia vystyti produktyviam dialogui dėl to, kaip būtų galima situaciją spręsti. Tai nėra išskirtinis atvejis - BLM tiesiog sprogo šiemet, tuo tarpu kitų mažumų problemos, kurios dažnai sumetamos į tą patį katilą, dar laukia eilėje - galima paminėti tiek seksualines mažumas, tiek ispanakalbius ar azijietiškus šaknų turinčius gyventojus. Negalima teigti, kad visos visų šių grupių problemos yra vienodai aktualios ir jas visas būtina tuojau pat išspręsti, tačiau akivaizdu, kad įsiklausymo JAV visuomenėje trūksta.

Tai yra puiki vieta sugrįžti prie naujojo JAV prezidento rolės. Paveldėjęs itin susiskaldžiusią visuomenę, kurios atskiros dalys viena kitos nekenčia ne dėl pozicijos tam tikrais klausimais, o dėl paties tos dalies egzistencijos fakto, Joe Bidenas turi vos kelis metus tam, kad sukurtų bent jau diskusijos galimybę ir įrodytų, jog racionali politika yra geriau nei isteriškas D. Trumpo populizmas. Visi ženklai rodo, kad tai padaryti bus itin sudėtinga, tačiau gera reakcija į COVID krizę galėtų suteikti naujam prezidentui bent minimalų pasitikėjimo kreditą. Apskritai, Joe Bidenas yra idealus kandidatas tam - turintis daug politinės patirties, nesiekiantis kraštutinumų ir orientuotas į susitarimą.

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message ...

[Mykolas Katkus](#)

Komunikacijos specialistas

Kas gi nutiko Amerikoje? Nutiko daug kas.

Šitie rinkimai yra tiek istoriniai, kad net sunku patikėti. 1992 įėjo į istoriją dėl to, kad Rosas Perot, pirmas rimtas trečios partijos kandidatas per daug metų atnešė pergalę Billui Clintonui. 2000 metų rinkimai istoriniai dėl Florida balsų perskaičiavimo, kurį uždraudė JAV Aukščiausias teismas ir laimėjo GW Bushas. 2008 - nes išrinko pirmą afroamerikietį. 2016 - nes Trumpo kampanija buvo netikėta ir žiauriai klydo apklausos.

Bet šįkart įvyko daug daugiau. 102 milijonai balsavo paštu, bet svarbiausia - Amerikoje niekada nebalsavo tiek daug žmonių absoliučiais skaičiais. Bideną išrinko regis 33 procentai žmonių - daugiau nei balsavo už Baracką Obamą 2008 ar Ronaldą Reiganą 1984. Už pralaimėjusį Trumpą balsavo daugiau žmonių nei praėjusį kartą ir daug jų buvo pirmą kartą balsuojantieji.

Apskritai jei manote, kad Trumpas pasirodė blogai - klystate. Jis išlaikė savo partijai Senato kontrolę ir padėjo atkovoti Atstovų rūmų vietas. Nepaisant visų tikrų ir netikrų skandalų ir liepsnojančios Covid epidemijos, NYC milijonierius gavo net 10 milijonų daugiau balsų nei per praėjusius rinkimus. Jo paskutinis kampanijos pliūpsnis - po 5 mitingus per dieną - yra matyt aktyviausia kampanija kampanijų istorijoje. Kiek daug tai turejo įtakos rodo vienas iš nedaugelio neklydusių tyrimų - per mėnesį Trumpo reitingas Iowa pakilo 6 punktais (tiek jis ir gavo).

Didelė tokio rezultato dalis yra Trumponomikos sėkmė. Iki Covid Trumpo mokesčių priemonės, kairėje labai kritikuotos, veikė puikiai - bedarbystė mažėjo, o realios neturtingiausių pajamos kilo (todėl kaimas ir vėl masiškai balsavo už Trumpą). DJT griežta užsienio politika taip pat padėjo - bent jau laimėti komunistų nemėgstančių Floridos kubiečių ir venesueliečių balsus. DJT geriau pasirodė ir su juodaisiais rėmėjais.

Jei manote, kad Bidenu aplenkta tokią mašiną pavyko netyčia, jis kažkaip mentaliai nestabilus, pagrobtas "radikalios kairės" jūs irgi labai klystate. Tai vienas žinomiausių ir sėkmingiausių JAV politikų, per visą rinkimų kampaniją išlaikęs discipliną ir suderinęs sunkiai suderinamus JAV demokratų (ir vis didėjančio socialistų sparno) interesus. Per savo karjerą jis yra ėjęs daug postų, nei karto nei vienam jų rimčiau nesusimovė, priešingai - daug kur buvo ypač sėkmingas. Būtent dėl to nei istorijos apie Hunterį Bideną, nei kaltinimai ryšiais su Kinija, nei bestuburiškumu rimčiau neprilipo (kai panašūs kaltinimai sugriovė Hillary Clinton kampaniją). Joe Biden jaunystėje įveikė mikčiojimą, jis visada kalba šiek tiek užsikirsdamas ir jis visada mėgsta ką nors nušnekėti ar apkabinti (sako Obama administracijoje net lažindavosi kada jis vėl ką juokingesnio iškrės). Bet tai niekaip nesusiję su jo amžiumi ar ligom - tiesiog toks jis žmogus.

Ir ne. Už jį nebalsavo vien dėl Trumpo nekentimo. Taip, tokių irgi būta, bet jis pats savaime yra labai atsakingas politikas - maždaug toks, kokį norisi matyti epidemijos laiku. Taip, be Trumpo absurdiško Covid neigimo cirko jis matyt nebūtų laimėjęs. Taip, vargu ar Biden turi (ar turės) tokių audringų fanų kaip buvęs JAV vadovas. Bet matyt ir Lietuva dėl panašių priežasčių rinkosi ne Viktorą Uspaskichą, o Ingridą Šimonytę.

Ar jis bus radikalus kairysis? Pirmiausia nebus, nes Atstovų rūmai beveik pakibę, o Senatas - respublikonų. Antra nebus, nes nors jo pozicija yra labiau į kairę negu Obamos (tokie laikai), jis investuos į žalią energetiką ir neabejotinai išplės sveikatos apsaugos prieinamumą, Europoje matyt net Boris Johnsonas už jį kairesnis. Tokia jau yra Amerika.

Bet turbūt esminis pastebejimas yra kitas - ilgą laiką buvo svarstoma (ir ne tik Amerikoje) kas gi nutiktų, jei prie urnų ateitų daugiau žmonių? Kaip pasikeistų rinkimai? Kaip pasikeistų valstijos?

Atėjo. Niekas nepasikeitė. Mėlynos liko mėlynomis, raudonos raudonomis, kaimas už DJT, miestas už JB. Biden laimėjo atstatęs tradicinę gimtąją demokratų "Mėlynąją sieną" Vidurio Vakaruose ir įžengė į Arizoną (kuria jau aštuonerius metus demokratai va tuoj planavo paimti) ir Georgia (kuri panašiai apkalbinėjama irgi tiek pat laiko). Nepriklausomam Texase net lotynai balsavo labiau už DJT, kaip ir kiti valstijos gyventojai, Iowa fermeriai rinkosi respublikonus, o Floridos pensininkai ir toliau liko ištikimi NYC milijonieriui.

Kaip vyksta JAV rinkimai? Laisvės TV edukacinis video

<https://youtu.be/mmt42Asngk8>

Linas Kojala
Politologas

2020-10-19

KITI RINKIMAI. Besidomintiems JAV šiek tiek giliau, siūlau nepamiršti kitų svarbių rinkimų. Lapkritį paaiškės, kas dominuos perrenkamuose Atstovų rūmuose (beveik nėra abejonių, jog ir vėl Demokratai). Bet dar svarbiau Senatas: nors varžomasi tik dėl 35 vietų iš šimto, dauguma gali keistis. Apklausos rodo, kad Demokratai kovoje taškas į tašką dabar yra šiek tiek arčiau pergalės, nei trapią daugumą turintys Respublikonai. Kodėl tai svarbu? Jei prezidentas Demokratas, o Senatas - Respublikonų (arba atvirkščiai), Baltųjų rūmų svoris gerokai sumenksta (prisiminkime Baracką Obama, kurio teikto kandidato į Aukščiausiąjį Teismą Respublikonų dauguma Senate net neišklausė). Taigi, visiems žiūrint į prezidento rinkimus, siūlau sekant rezultatus nepamiršti ir šio kampo.

2020-10-31

Viskas, ką turite žinoti apie JAV rinkimus arba glaustas "briefingas" likus kiek daugiau nei dviem paroms iki JAV prezidento rinkimų.

Pirma, keli NE:

- JAV NĖRA unitarinė valstybė. Federalinė sistema reiškia, jog iš esmės šalyje vyksta penkiasdešimt atskirų rinkimų su penkiasdešimt savitų sistemų ir tradicijų. Dar tiksliau būtų teigti, kad rinkimų yra kokie 10 tūkst., nes atskirų valstijų apylinkės turi savitą požiūrį į dalykus. Kai kas (pvz., Oregono valstijoje) balsuoja TIK paštu - ir daro tai ne dėl pandemijos, o jau 30 metų. Kai kurios valstijos turi elektronines balsavimo mašinas. Didžioji dalis kliaujasi popieriumi ir tušinuku, kurį nuskaito specialūs aparatai;

- JAV NĖRA tik PREZIDENTO valstybė. Žiniasklaida ir pop kultūra iš prezidento pareigybės sukūrė superherojų, nors faktiškai ši pozicija yra smarkiai apribota kitų institucijų (Konstitucijos, Kongreso, teismų, tarptautinių sutarčių, rašytų ir nerašytų normų). Pavyzdžiui, Trumpas nesugebėjo reformuoti Obamos sveikatos apsaugos sistemos (vis dar nepasiūlė alternatyvos jai); Obama nesugebėjo uždaryti Gvantanamo kalėjimo (labai norėjo visus aštuonerius metus). Prezidentas be galo įtakingas, ypač dėl savo neformalios galios, tačiau praktinį ir išliekantį policy pokytį padaryti sunku;

- Tai galioja ir JAV užsienio politikai, t.y. norėdami ją aptarti ir matyti tendencijas, negalime izoliuotai žiūrėti vien tik į Baltuosius rūmus ir iš to daryti visa apimančias išvadas.

Antra, apie rinkimų eigą ir sistemą:

- Rinkimų sistema įvairialypė, sudėtinga, paini, tačiau žavinga ir saugi (norint "nulaužti" JAV rinkimus, reikėtų šimtų tūkstančių žmonių armijos);

- Apie apklausas: Bidenas įtikinamai pirmuoja pagal nacionalinį ir atskirų valstijų apklausų vidurkį, jokių esminių svyravimų nėra praktiškai pusę metų. Skaičiai didesni, nei Demokratų kandidatės 2016 m., mažiau neapsisprendusių rinkėjų, bet intrigos tai neužbaigia;

- Aktyvumas rinkimuose gali būti rekordinis.

- JAV rinkėjai prezidentą renka netiesiogiai (vietoje to gyventojai išrenka 538 rinkikus, kurie nusprendžia, kas vadovaus valstybei). Labai supaprastinant ir neatsižvelgiant į daugybę niuansų, galima sakyti, jog rinkikai iš kiekvienos valstijos balsuos už tą politiką, kuris jų valstijoje gaus daugiau balsų; taigi, faktiškai rinkikai kaip asmenys rinkimų baigties nepakeis (to prezidento lygmenyje nėra buvę per JAV istoriją);

- Visa esmė glūdi atskirų valstijų balsavime. Bet įdomios tikrai ne visos valstijos. Nėra jokios prasmės stebėti Kaliforniją - ten laimės, ir dideliu skirtumu, Bidenas. Laiko gaišimas gilintis į Alabamą - ten nugalės Trumpas (dar prieš kurį laiką būtume Trumpos spalva drąsiai nudažę ir antrą pagal dydį valstiją Teksasą, bet dabar jau kyla nedidelių abejonių).

- Taigi, kova vyks 6-10 valstijų. Bet... ne visos valstijos skaičiuos rezultatus vienodu tempu (tą lemia skirtingos taisyklės, kaip elgiamasi su išankstinio balsavimo vokais - kai kurios valstijos juos jau apdoroja, kitos pradės tik rinkimų naktį, dar kitos lauks vokų net kelias dienas po rinkimų datos).

2020-11-02

JAV reikia Europos, o Europai reikia JAV. Pasaulio dalis, sauganti Vakarų vertybes, pernelyg maža, kad skiltų tarpusavyje.

Racionalus ir tiesus Vokietijos gynybos ministrės Annegret Kramp-Karrenbauer tekstas ragina nepasiduoti politinėms emocijoms. Ji tiesiai rašo, tai, kas nebus labai populiari Vokietijoje: jog "iliuzijos apie Europos strateginę autonomiją turi baigtis: europiečiai nesugebės pakeisti esminio JAV vaidmens užtikrinant saugumą"; ir priduria, jog "Europa turi pademonstruoti JAV, jog yra ne tik saugumo gavėja, bet ir teikėja. Turime pripažinti, jog artimiausioje ateityje liksime priklausomi [nuo JAV]".

Trumpo sukelta politinė turbulencija sukcentravo visų dėmesį į JAV prezidentą - ir iš to darė toli siekiančias emocines išvadas. Tačiau JAV vaidmuo pasaulyje taip staigiai nesikeičia, o ilgalaikės tendencijos pranoksta pavienius prezidentus. Pvz., Trumpo pirminės abejonės dėl sankcijų Rusijai greitai baigėsi, mat Kongresas pavertė sankcijas įstatymu, kurį atšaukti gali tik įstatymų leidėjai (ir vėliau Trumpo administracija jas tik plėtė, ne siaurino); Trumpo nuolatinės abejonės NATO privertė Kongrese priimti įstatymą, kuriuo draudžiama prezidentui skirti lėšų nutraukti narystę Aljanse; Trumpas kalbėjo apie atsitraukimą iš Europos, bet jo administracija apginklavo [letaline ginkluote] Ukrainą; Trumpas mažino JAV įsitraukimą tarptautinėse organizacijose, bet dar Obama daugelio susitarimų (Irano, Paryžiaus klimato kaitos) nedrįso teikti ratifikuoti Senatui, nes žinojo, jog JAV netruksta tam nepritariančių.

Net ir JAV prezidentui galioja daugybė suvaržymų (įstatymai, Kongresas, teismai, tarptautinės sutartys), kurios dažniausiai lieka viešų svarstymų paraštėse. Tad politiką matydami tik per vienos pareigybės perspektyvą gerokai apribojame savo supratimą apie JAV užsienio politiką, giliausias jos tendencijas, atskirų sprendimų priežastis ir pasekmes.

Nialas Fergusonas yra sakęs, jog šiais laikais demokratija vis dažniau ima panašėti į "emokratiją" - t.y. procesą, besiremiantį vien emocijomis, simpatijomis ir antipatijomis, išpūstomis ambicijomis, sudėtingų ir kompleksinių reiškinių pavertinimu į dvinarį atsakymą "taip" arba "ne". Tiek Europoje, tiek JAV praverstų daugiau racionalumo - bent jau tarptautinio saugumo temose.

2020-11-04

Porinkiminis laikotarpis bus proga partijoms permąstyti save. Net jei Trumpo era Respublikonų partijoje baigsis, trumpiška politika - išliks; skepticizmas daugiašalių formatų atžvilgiu, abejonės laisva prekyba bei vykstančiais sociokultūriniais pokyčiais stiprėja jau kurį laiką, tad turi potencialo stiprėti. Pasekėjų tokioms idėjoms netruksta, ir jie užima kertines pozicijas partijos viduje. Bet tuo pačiu partijos lyderiai jau dabar užsimena, jog negali sau leisti taip stipriai kaip dabar pralaimėti priemiesčiuose gyvenančių rinkėjų tarpe, taip pat nusileisti varžovams moterų elektorato grupėje.

Demokratai turėtų atsibusti iš įsitikinimo, dominuojančio ir elito sluoksniuose, kad yra vieninteliai pelnyti į ateitį orientuotų amerikiečių atstovai. Milijonai piliečių nėra patenkinti ir šios partijos ideologiniais kraštutinumais, dažnai nepamatuotais siūlymais, didelės dalies netankiai apgyvendintų JAV valstijų interesų nurašymu. Todėl, nepaisant Trumpo eros turbulencijos, akiai nepuolė „mėlyniesiems“ į glėbį."

2020-11-07

Rinkimai Donaldui Trumpui ir Respublikonams nebuvo blogi. O rinkėjų pasirinkimai daug įvairesni, nei kartais bandoma pateikti.

Pavyzdžiui, ne baltaodžių rinkėjų tarpe Trumpas surinko apie 26 proc. balsų. Gali atrodyti nedaug, bet tai - geriausias rezultatas nuo 1960 metų Richardo Nixono (32 proc.) ir 5 proc. didesnis nei prieš ketverius metus.

Afroamerikiečių rinkėjų tarpe Trumpo rinkėjų dalis išaugo 5 proc. tarp vyrų ir 4 proc. tarp moterų. Tai rodo, jog supaprastintas naratyvas apie socialinius skaudulius, tokius kaip rasizmas, ekonominė atskirtis, nėra visa paaiškinantis. Fareedas Zakaria pažymi, jog Demokratų partija pernelyg dažnai suplakė skirtingas rasines grupes (ispanakalbius, afroamerikiečius ir pan.), priskirdama joms identišką problemas bei neatsižvelgdama į skirtumus, rinkėjų individualų (ne grupinį) politikos procesų vertinimą. Be to, radikalesnių Demokratų partijos sluoksnių pasiūlymai anaiptol nėra vienareikšmiškai priimtini (pvz., kalbos apie tai, jog reikia nutraukti finansavimą policijai, kurį Trumpas bandė sieti ir su Bidenu, nors šis jam nepritarė - Gallup tyrimas parodė, kad tik 19 proc. afroamerikiečių nori mažiau policijos savo gyvenamose apylinkėse, 20 proc. - daugiau, o 61 proc. - tiek pat).

Kritikos neatlaiko ir dažnas šiandieninių Respublikonų sukarikatūrinimas į neišsilavinusias, sąmokslų teorijomis besivadovaujančias, odiozines bendruomenes. To, akivaizdu, netruksta (vien ko verta Qanon pasekėjų sėkmė Atstovų rūmų rinkimuose). Ir visgi bendrame paveiksle tarp turinčiųjų aukštąjį išsilavinimą amerikiečių skirties beveik nėra: 51 proc. už Bidoną, 46 proc. už Trumpą (ji kiek didesnė kai kalbama apie magistro laipsnį ir daugiau: 62 proc./36 proc.). Moterų, turinčių aukštąjį išsilavinimą kategorijoje Trumpas minimaliai aplenkė varžovą (+1 proc.), nors prieš ketverius metus Clinton buvo surinkusi 7 proc. daugiau. LGBTQ bendruomenės tarpe už Trumpą balsavusiųjų buvo dvigubai daugiau, nei prieš ketverius metus - apie 28 proc.

Tą lemia tiek rinkimų sistema (renkantis praktiškai iš dviejų manevro laisvė ribota), tiek įvairialypės šalį kamuojančios bėdos. Pavyzdžiui, tarp rinkėjų, kurie manė, kad svarbiausias rinkimų klausimas yra šalies ekonomika, net 81 proc. pasirinko Trumpą. Ir tokių buvo pakankamai gausu įvairiose demografinėse kategorijose. Trumpo retorika apie būtinybę atkurti ekonomikos augimą - ir verslininko statusas, kad ir kiek būtų kvestionuojama to sėkmė - daliai amerikiečių buvo įtikinami.

Panašu, kad Trumpui kelią į sėkmę užkirto nesėkmė baltaodžių vyrų kategorijoje. Joje jis surinko 18 proc. daugiau, nei oponentas, bet šis skirtumas neprilygo turėtam praėjusiuose rinkimuose (31 proc.).

2020-11-07

Bidenas, po dviejų savaitių švęsiantis 78-ąjį gimtadienį, bus vyriausias išrinktasis prezidentas JAV istorijoje ir tik

antrasis katalikas. Kamala Harris taps pirmąją viceprezidentę moterimi šalies istorijoje.

Šį sprendimą lėmė naujasis duomenys iš Pensilvanijos valstijos, po kurios Bideno rinkikų skaičius perkopė 270 ir siekia 273. Kelios valstijos dar skaičiuoja; manoma, jog Bidenas gali surinkti 306 rinkikų balsus - tiek pat, kiek Donaldas Trumpas 2016-aisiais (iki realaus balsavimo, kuriame keli jo rinkikai už Respublikoną nebalsavo).

2020-11-15

Donaldas Trumpas Twitteryje rašo, kad vis dar nepripažįsta Joe Bideno prezidento rinkimų laimėtoju. Nors lyg ir apie tai buvo užsiminęs, rašydamas, kad "Bidenas laimėjo rinkimus, nes jie buvo suklastoti", vėliau pridūrė, jog nusileisti neketina.

Ir išties, tikrieji rinkimai vyks tik gruodžio 14 d. Tuomet rinkikai savo valstijose balsuos už kitą šalies prezidentą ir viceprezidentą. Iki tol valstijos turi sertifikuoti savo rezultatus, o teismai - apsvarstyti skundus.

Jei galutiniai rezultatai atitiks esamus skaičiavimus, lauks viena intriga. Pareigas paliekantis prezidentas Ovaliajame kabinete savo pasekėjui palieka laišką. Jame įprastai bandoma pamiršti politines batalijas ir palinkėti visai valstybei reikalingų sprendimų.

Pvz., Barackas Obama Trumpui rašė: "Sveikinu su įspūdingu pasiekimu. Milijonai žmonių išreiškė pasitikėjimą tavimi, tad mes visi, nepaisant politinių afiliacijų, tikimės klestėjimo ir saugumo. <...> Šias pareigas užimame laikinai. Todėl turime ginti demokratines institucijas ir tradicijas, tokias kaip teisės viršenybė, galių atskyrimas, pilietinės teisės, lygybė prieš įstatymą; dėl to juk kovėsi mūsų protėviai. <...> Michelle ir aš linkime tau ir Melaniai didžiausios sėkmės šiame nuotykyje, ir žinokite, kad esame visada pasirengę padėti. Sėkmės ir Godspeed, Bo".

Vėliau Trumpas padėkojo Obamai, teigdamas, kad "laiškas buvo labai gražus ir bus branginamas".

Įdomu, kaip Bideno pergalei atveju bus kitų metų sausio 20 d.

2020-12-04

Pernelyg didelis susikoncentravimas į JAV prezidento figūrą silpnina JAV sprendimų priėmimo proceso ir strateginių interesų formavimo supratimą. Joe Bidenas gali būti labai silpnas prezidentas, jei Džordžijoje vyksiantys rinkimai leis Respublikonams išlaikyti daugumą Senate. Bidenas apskritai gali būti pirmasis Demokratų prezidentas, neturintis abiejų Kongreso rūmų palaikymo kadencijos pradžioje nuo 1884 metų. Taigi, jo pasiūlymai ir idėjos taip pat bus sėkmingai blokuojamos.

2020-12-12

Likus dviem dienoms iki JAV prezidento rinkimų susirinkimų ir balsavimo, federalinis Aukščiausiasis Teismas atsisakė svarstyti Teksaso valstijos ir daugiau nei 100 Respublikonų politikų pasirašytą skundą dėl rinkimų procedūrų Džordžijoje, Viskonsine, Mičigane ir Pensilvanijoje. Skundu iš esmės prašyta nubraukti apie 20 mln. balsų.

AT santykiu 6-3 dominuoja konservatyvūs teisėjai, o tris iš jų paskyrė prezidentas Trumpas (nei vienas, įskaitant prieš kelis mėnesius paskirtą Amy Coney Barrett, skundo nepalaikė). Nenuostabu, kad šalies vadovas pareiškė, jog "AT mus nuvylė." WSJ skaičiavimais, įvairiuose teismuose Trumpo atstovai pralaimėjo jau per 40 bylų, kuriose nesugebėjo pagrįsti kaltinimų masiniu klastojimu.

Bet galbūt tai ir nėra pagrindinis tikslas. Nuo rinkimų pabaigos Trumpo kampanija surinko per 200 mln. dolerių aukų, kurios rodo prezidento populiarumą savų rinkėjų tarpe. Be to, Respublikonai politikai vis dar yra susitelkę aplink jį. Tai atveria įvairių galimybių Trumpui išsaugoti įtaką ilgam, o gal net ir ieškoti kelių atgal į Baltuosius rūmus po ketverių metų.

Tiesa, Trumpas, panašus, nori paskirti specialųjį prokurorą, kuris tirtų rinkimų pažeidimus, o taip pat galimą Joe Bideno sūnaus Hunterio mokesčių klastojimą, dėl kurio jau pradėtas federalinio lygmens tyrimas (šis kaltinimas, nors ir netiesioginis, gali tapti rimtu iššūkiu Joe Bidenui). Akivaizdu, kad Trumpas nebepasitiki savo paskirtu Generaliniu prokuroru, kuris be kita ko neseniai patikino neturintis įrodymų apie masinius rinkimų pažeidimus.

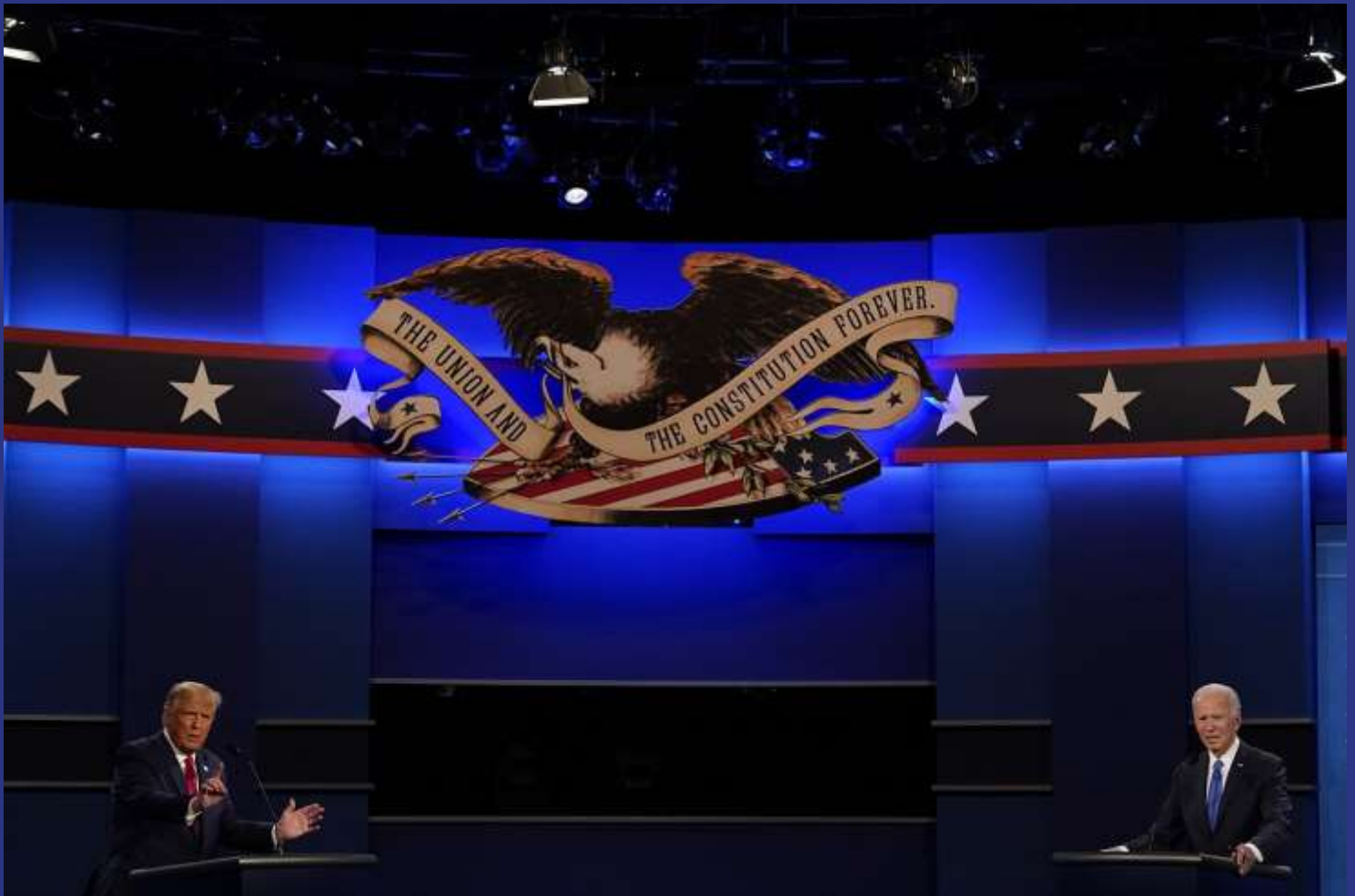
Paulius Gritėnas **Apžvalgininkas**

Gaila, kad JAV prezidento rinkimai po mūsiškių. Labai maloni praktika pademonstruota. Quit while you're ahead. Suskaičiuotume Gargždų, Šiaulių rajono, Šalčininkų balsus iki dvyliktos, kam reikia, tas paskelbia, kad jau laimėjo, o visi kiti balsai, kurie vėliau suskaičiuoti bus - nebegalioja. Išankstinio balsavimo išvis nereikia. Dar koks be progos entuziastingas Slovėnijos premjeras suskubtų pasveikinti. Ir ramu. Eikit į teismus aiškintis, jeigu kam nepatinka.

Galėtų sau Jastramskis vienas kartoti LRT eteryje: sulaukime didžiųjų miestų.

DARBUI SU MOKSLEIVIAIS

1. Joe Bidenas laimėjo JAV prezidento rinkimus, o Donaldas Trumpas pralaimėjo. Kodėl jūsų nuomone, remiantis pateiktais šaltiniais, Donaldas Trumpas pralaimėjo?
2. Ekspertas Linas Kojala komentare Feisbuke pateikia apžvalgą, kaip balsavo įvairios demografinės ir socialinės grupės. Jis daro išvadą, kad D. Trumpui kelią į sėkmę užkirto nesėkmė vienoje kategorijoje. Kokioje? Padiskutuokite, kodėl taip nutiko.
3. Donaldas Trumpas teismuose siekia užginčyti rinkimų rezultatų teisėtumą. Kaip manote, ar jo tvirtinimai, kad balsai suskaičiuoti klaidingai, yra pagrįsti? Pagrįskite savo atsakymą.
4. Ką žinote apie JAV prezidento rinkimų sistemą? Kokie esminiai jos bruožai? Kas sukuria intrigą ypač skaičiuojant balsus vadinamose *swinging states*. Koks yra rinkikų vaidmuo?
5. Ar jums įdomus JAV prezidento rinkimų politinis įvykis? Ar norėtumėte panašios rinkimų sistemos Lietuvoje? Padiskutuokite.

Embassy of Sweden
Vilnius

Švedijos ambasada Vilniuje skelbia idėjų konkursą mokiniams ir jų mokytojams!

Tavo klasės idėja, kaip paskatinti jaunimą dalyvauti rinkimuose

KAIP DALYVAUTI?

Diskutuokite ir aprašykite savo idėjas, pridėkite fotografijų iš diskusijos ir atsiųskite mums iki sausio 31 dienos.

Kviečiame dalyvauti 9-12 klasių mokinius ir jų mokytojus/-as. Prašytume klasės mokytojo/-os el.paštu aktualiju.pamoka@gmail.com atsiųsti sugalvotų idėjų aprašą, kuris apytikriai gali siekti 1000 žodžių. Konkurso nugalėtoją išrinks komisija, sudaryta iš Švedijos ambasados Vilniuje atstovų ir naujienlaiškio „Aš manau!“ leidėjų.

PAGRINDINIS PRIZAS

Pagrindinis konkurso prizas - visos klasės ir mokytojo/-os apsilankymas Švedijos ambasadoje Vilniuje, susitikimas su Švedijos ambasadore Lietuvoje Inger Buxton, dalyvavimas Švedijos kartu su partneriais organizuojamoje diskusijoje apie demokratiją #DemocracyTalk, pietūs ir bendravimas. Ambasada padengs visas kelionės išlaidas. Susitikimas ir kelionė bus suplanuota, kai bus saugu susitikti gyvai. Visos konkurse dalyvaujančios klasės sulauks knygų ir kitų suvenyrų iš Švedijos ambasados.

Pasaulio reakcija. Reikšmė Lietuvai ir pasauliui

15min: Tuometis Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius sakė, kad Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu išrinkus Joe Bideną galime tikėtis pagerėjimo pasaulio problemų, tokių kaip klimato kaita, kova su COVID-19, sprendime. Kalbėdamas apie rinkimus pralaimėjusio Donaldo Trumpo kadenciją L.Linkevičius teigė, kad JAV ir Europos Sąjungos santykiai buvo įtempti, tačiau pabrėžė valstijų dėmesį Baltijos regiono saugumui.

15min: Dar bevykstant politinei kampanijai, politologai vertino, kad Lietuvai palankesnė būtų J.Bideno pergalė JAV rinkimuose. „Iš deklaruotų idėjų Lietuvai yra tikrai labai palankių dalykų: išreikšta parama NATO, idėjos, kad reikia išlaikyti ir taisyti santykius su sąjungininkais, sankcijų Rusijai palaikymas labai rezonuoja su Lietuvos užsienio politikos idėjomis“, - sakė VDU politologė Gerda Jakštaitė. Jos teigimu, Respublikonų partijos idėjos yra artimos Lietuvos užsienio politikos tikslams: išlaidų gynybai didinimas, griežtas požiūris į Rusiją. Tačiau D. Trumpas yra mažiau prognozuojamas.

15min: Kadenciją baigę Lietuvos prezidentai Valdas Adamkus ir Dalia Grybauskaitė sako, kad Jungtinių Valstijų vadovo rinkimuose demokratų kandidato Joe Bideno pergalė leistų greičiau suvienyti šalį ir atkurti JAV bei Europos ryšius, nei Donaldo Trumpo perrinkimas.

Delfi: Europiečiai nelaukė galutinių rezultatų ir pradėjo sveikinti su pergale, vos tik J. Biden surinktų balsų persvara užtikrino jo laimėjimą. Nors dėl pergalės teismuose pažadėjo kovoti D. Trumpo komanda, apkaltinusi varžovus sukčiavimu skaičiuojant balsus.

BNS: Tokiomis antraštėmis kaip „Telaimina Dievas Ameriką“ didžiosios žiniasklaidos priemonės visame pasaulyje sveikino Donaldo Trumpo (Donaldo Trampo) pralaimėjimą, tačiau perspėjo, kad išrinktasis prezidentas Joe Bidenas (Džo Baidenas) JAV prezidento poste susidurs su didžiuliais iššūkiais. Tarptautinė žiniasklaida taip pat daug dėmesio skyrė Kamalos Harris (Kamalos Haris), kuri taps pirmąja juodaode JAV viceprezidente, žygdarbiui.

15min: Brazilijos prezidentas Jairas Bolsonaro, kartu su Rusijos prezidentu Vladimiru Putinu ir Meksikos vadovu Andresu Manueliu Lopezu Obradoru, tapo vienu iš paskutiniųjų pasaulio lyderių, pripažinusių J.Bideno pergalę, kai gruodžio 14 d. ją patvirtino JAV Rinkikų kolegija.

15min: J.Bideno vizijoje Baltijos šalims nurodoma, kad jis „siųs stiprią žinią Rusijai“, tvirtai palaikys Baltijos valstybes, priešinsis „Nord Stream 2“ dujotiekiui, kuris, jo požiūriu, „padidins Europos priklausomybę nuo Rusijos dujų ir leis Rusijai šantažuoti Europą“. J.Bidenas žadėjo tęsti Europos atgrasymo iniciatyvą (angl. European Deterrence Initiative, EDI), finansuojančią JAV ir NATO karių dislokavimą Baltijos šalyse siekiant atgrasyti Rusijos invaziją. Be to, J.Bidenas balsavo už Lietuvos priėmimą į NATO, būdamas B.Obamos viceprezidentu, jis 2014 metais lankėsi Vilniuje.

Delfi: Donaldo Trumpo prezidentavimas dažnai sukeldavo sąmyšį sąjungininkams Europoje ir dabar jo atsisakymas pripažinti pralaimėjus rinkimuose drumsčia vandenį kai kurių Europos Sąjungos (ES) valstybių narių vidaus politikoje. Pirmadienį atsistatydino Estijos vidaus reikalų ministras Martas Helme, o jo sūnus Martinas, einantis finansų ministro ir premjero pirmojo pavaduotojo pareigas, buvo spaudžiamas pasitraukti, abiem politikams ryžtingai pritarus nepagrįstiems D. Trumpo teiginiams apie suklastotus rinkimus.

Delfi: Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto direktorė Margarita Šešelgytė teigia, kad J. Bideno laimėjimas Lietuvai svarbus, nes taip išlieka mūsų partnerystė saugumo srityje. „Prieš rinkimus J. Bidenas yra pasakęs, kad Baltijos valstybės bus jo orbitoje, jam Baltijos šalių saugumas labai svarbus. Antra, yra kiti svarbūs elementai - Paryžiaus klimato susitarimas, parama tarptautinei teisei ir tarptautinėms institucijoms, jam svarbi tarptautinė tvarka ir JAV lyderystė toje tvarkoj“, - sakė ji.

ATGARSIAI FEISBUKE

Like + Follow Message ...

Andrius Vyšniauskas Seimo narys

Šiandien JAV renka prezidentą. Kas naudinga ir nenaudinga Lietuvai? Kokia rinkimų baigtis yra labiausiai tikėtina? D. Trumpo administracija per paskutinius keturis metus rodė gana daug dėmesio mūsų regionui. Ryškiausias to pavyzdys - JAV karinės bazės steigimas Lenkijoje, aiški ir griežta pozicija energetikos klausimais. Tas Lietuvai buvo labai naudinga. Naudingas buvo ir spaudimas dėl didesnio NATO finansavimo.

Visgi nerimą kelia D.Trumpo noras išardyti tarptautinius aljansus ir sulaužyti senas tarptautines sutartis. Prekybos susitarimų nesilaikymas, noras pasitraukti iš Pasaulio sveikatos organizacijos, pasitraukimas iš klimato kaitos susitarimų, laisvosios prekybos sutarčių. Lietuvai reikalinga stabili, taisyklėmis ir susitarimais, o ne stipresniojo viršenybe, grįstos pasaulio tvarkos.

Nerimą kelia ir D.Trumpo bičiuliavimasis su diktatoriais bei kitais ne itin geros reputacijos valstybių lyderiais, o ypač Putinu.

Joe Bideno administracija užsienio politikos atžvilgiu bus panaši į Baracko Obamos. Neabejoju, kad joje matysime (jei matysime) gana daug jau pažįstamų veidų, patyrusių politikų bei ekspertų. Manau, jog tai būtų administracija, kuri JAV bandytų sugrąžinti į tarptautinius susitarimus dėl klimato kaitos, laisvosios prekybos ir Pasaulio sveikatos organizaciją. JAV sugrįžtų į ramybę, diplomatiškumą ir autoritetu grįstos užsienio politikos kelią. Tai būtų gera ir Lietuvai naudinga kryptis.

Tačiau išliktų klausimas, koks būtų naujos administracijos požiūris į Europą, mūsų regioną ir Lietuvą. Ar būtų išlaikomi D.Trumpo duoti įsipareigojimai dėl karinių pajėgų stiprinimo, energetikos? Koks būtų požiūris į Rusiją, o ypač Baltarusiją? Bent jau Obamos administracijos laikais, manau, kad šio požiūrio ir tvirtumo mūsų regiono atžvilgiu galėjo būti kiek daugiau.

Visgi džiugina tai, kad demokratų bendra pozicija Rusijos atžvilgiu yra labai negatyvi ar netgi priešiška. Tai susiję su keturių metų Rusijos kišimosi į JAV rinkimus klausimu, o taip pat ir su pastaraisiais panašiais įvykiais. Todėl tikėtina, kad demokratai laikysis itin griežtos pozicijos, kuri mums būtų tikrai naudinga.

Mažvydas Jastramskis Politologas

JAV yra seniausia pasaulio demokratija be pertrūkių. Kuri naudoja archajišką ir iš visai nedemokratiškos pagrindų kilusią prezidento rinkimų sistemą (viena rinkimų kolegijos prielaidų buvo vergija). Tačiau šį kartą laimėjo tas kandidatas, kaip ir įprasta laisvame pasaulyje - kuris per šalį surinko daugiau balsų.

Joe Bideno pergalė savaime nėra gėris, o Donaldo Trumpo valdyme Lietuvai buvo ir naudingų dalykų. Visgi kalbant apie pasaulio demokratiją, reikia pripažinti: Trumpo laikotarpiu augo poliarizacija, demokratijos normų, stabdžių ir atsvarų niekinimas. Bidenas nori būti visų amerikiečių prezidentu. Jam tai nepavyks. Tačiau jei taps bent per 10 proc. punktų daugiau amerikiečių prezidentas ir taip apmažins susipriešinimą, tai jau bus didelis pasiekimas.

Vilniaus politikos analizės instituto diskusija:

- Lietuvos prezidento vyriausioji patarėja užsienio politikos klausimais Asta Skaisgirytė: JAV yra mūsų saugumo garantas. Todėl, ką darėme iki šiol ir ką darysim jau esant naujai administracijai, tai dėsime visas pastangas, kad Amerikos dėmesys Lietuvos saugumui išliktų nepakitęs. Tai nėra lengva užduotis, kadangi Amerika veikia ir mašto globaliai tai ir pandemija, ir Kinija, ir ekonominiai visi iššūkiai. Be to ideologinio pagrindo, kad turime išlikti transatlantistiniai ir siekti JAV buvimo Europoje, turime padaryti ir savo namų darbus - skirti didesnę dalį BVP gynybai, siekti JAV karinio buvimo Lietuvoje ir regione, rūpintis naujo poligono įkūrimu.

- Krašto apsaugos ministerijos gynybos politikos direktorius Vaidotas Urbelis: mūsų santykis su Amerika stovi ant vienos kojos, tai yra saugumas ir gynyba, kitų kojų nėra ar jos nėra pakankamai didelės. Kas svarbu amerikiečiams - tai betonas ir geležis, ar tai būtų branduolinė elektrinė, ar tai skalūnų dujos, ar kiti didžiuliai ekonominiai investiciniai projektai, per tai santykius galėtume stiprinti.
- VU TSPMI profesorius Tomas Janeliūnas: pagal dabartinę demografinę situaciją reikia pasirengti aktyviam ir ilgamečiam darbui su demokratų partija. Mano manymu, su jais dirbti gali būti sunkiau nei su respublikonais. Mes tikrai turėjome geras patirties dirbant su respublikonais ir Senate, ir Kongrese ir nebuvo sunku juos įtikinti dėl mūsų saugumo interesų. Su demokratais reikia naujų temų - ne tik kietojo saugumo, būtina dirbti su kairiaisiais smegenų centrais, tai yra Brookings Institution, Cato Institute ir Center for American Progress. Taip pat mums reikalingas stiprus Lietuvos ambasadorius JAV, kuris jau dabar su J. Biden komanda kontaktuočiau.
- Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininkas Žygimantas Pavilionis: Svarbiausia dabar tema Baltarusija. Atėjo laikas rimčiau pažiūrėti ir padaryti viską, kad ateitų toje šalyje nauji rinkimai. Bet su Putinu kalbėti ir priimti sprendimus gali tik Vašingtonas. Ties tuo turime ir bendradarbiauti. Pagaliau turėsime Parlamente žmogų, kuris tikslingai dirbs su JAV Kongresu. Džiaugiamės savo fintečiais, o kur mūsų darbas su amerikiečiais energikoje? Kodėl energetikos ministerija neturi atašė JAV? Kiekviena institucija turėtų tą ryšį su JAV užmegzti.
- VU TSPMI docentas Konstantinas Andrijauskas: Vienas svarbiausių JAV interesų yra Kinija. Kertinis iššūkis Lietuvai ilgalaikėje perspektyvoje - kaip neprieiti prie tokios situacijos, kad Rusija taptų swing state, su kuria JAV politikai norėtų tartis, nes tai vyktų mūsų saugumo sąskaita. Kitas dalykas, tikrai galime tikėtis, kad naujoji administracija sugrįš prie žmogaus teisių naratyvo - dalykų, kurie mums yra gerai suprantami ir mes galėsime daugiau ką pasakyti dėl savo istorinės patirties, dėl pakankamai nuoseklios žmogaus teisių diplomatijos pastaruosius keletą metų. Kas ypač aktualu amerikiečiams Kinijos atžvilgiu.
- VU TSPMI direktorė Margarita Šešelgytė: JAV mūsų regiono saugumo srityje vaidina pagrindinę rolę. Kad ir ką bekalbėtume apie alternatyvias saugumo institucijas, šiandieninėje situacijoje tikrai JAV dėl politinės valios, pajėgumų turėjimo gali užtikrinti pakankamą atgrasymą. Deja, JAV svarbios ne tik mums, bet ir daugeliui pasaulio regionų, todėl mūsų interesas yra, kad JAV būtų čia. Trumpo administracijos metu didelis akcentas buvo taikomas dvišaliams santykiams. Ko galima tikėtis iš Bideno administracijos - tai, kad grįšime prie daugiašalių formatu, kas mums yra geriau, nes dvišaliame formate mums, kaip Lietuvai, o ne regionui, kažką Amerikai pasiūlyti galimybės nėra didelės. Ir čia esminis bendradarbiavimas yra per NATO organizaciją.

15min nuotr.

EKSPERTO KOMENTARAS

Linas Kojala
Rytų Europos studijų centro direktorius

Naujasis Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas Joe Bidenas sausio 20 d. pradeda darbus. Iškilmingoje ceremonijoje jis prisieks kaip 46-asis valstybės vadovas, kuriam talkins pirmoji viceprezidentė moteris Kamala Harris.

Bideno laukia daugybė sudėtingų darbų. Visų pirma, JAV, kaip ir daugelį pasaulio šalių, tebekamuoja COVID-19 pandemija. Mirčių skaičius nuo šio viruso JAV jau perkopė 350 tūkst. ir pabaigos, deja, kol kas nematyti. Ekspertai pripažįsta, jog institucijų reakcija į naują iššūkį nebuvo pakankamai efektyvi: iš pradžių trūko žinių apie grėsmės pobūdį ir mastą, vėliau strigo koordinavimas tarp federalinio lygmens ir atskirų valstijų. Neturime pamiršti, jog JAV yra federalinė valstybė, tad kiekviena iš penkiasdešimties valstijų turi plačią veiksmų laisvę priimti sprendimus dėl karantino suvaržymų savarankiškai, be Vašingtono pritarimo; todėl pasiekti bendrą poziciją sekėsi sunkiai. Negelbėjo ir tai, kad prezidentas Donaldas Trumpas ilgą laiką pandemijos nelaikė didele bėda ir garsiai sakė, jog pavojus savaime išnyks iki Velykų. Tad Bidenas atsiraitys rankoves ir su komanda dirbs tam, jog vakcina pasiektų visus norinčius, o ekonomika imtų atsigaivinti po patirto smūgio.

Pandemija gali paskatinti Bidoną tapti į šalies vidų susikocentravusiu lyderiu. Nors įprastai JAV prezidentai būna itin aktyvūs globalioje politikoje, Demokratų partijos atstovas bent jau pradžioje turės apšiai bėdų namie. Tiesa, tai nereikia, kad jis atsiribos nuo tarptautinės politikos. Beveik neabejojama, kad vos pradėjęs eiti pareigas Bidenas atnaujins JAV dalyvavimą Paryžiaus klimato kaitos susitarime; tai sutartis, kuri vienija beveik du šimtus pasaulio valstybių, tačiau Trumpas buvo nusprendęs JAV įsipareigojimus kovoje su klimato kaita atšaukti. Bidenas elgsis kitaip.

Be to, Bidenui nerimą kels santykiai su Kinija. Pastaruoju metu Vašingtonas ir Pekinas nesutaria beveik dėl nieko: bėdų yra ekonomikoje (abi šalys taiko muitus viena kitos prekėms), geopolitikoje (nesutarimai Pietų Kinijos jūroje), technologijų srityje (JAV atsisako diegti „Huawei“ įmonės technologijas, nes laiko jas grėsme nacionaliniam saugumui). Juolab, kad net trys ketvirtadaliai amerikiečių apklausoje Kiniją vertina neigiamai - Pekino uždarumas ir nenoras atskleisti, kaip būtų ten prasidėjo pandemija, prie to tikrai prisidėjo. Nepaisant to, Bidenas tikriausiai sieks veltis į mažiau konfrontacijų ir bus linkęs atrasti sąlyčio taškų. Jo atstovai tikina, kad Kinija yra pernelyg didelė ir pernelyg svarbi, kad JAV nenorėtų siekti konsensuso kaip kovoti su globaliomis problemomis, pradedant pandemija ir baigiant klimato kaita.

Iššūkių kels ir santykiai su Rusija. Kremliaus lyderių pasirinkta strategija ir agresyvi užsienio politika nepalieka Vakarų šalims, įskaitant JAV, daug laisvės pokyčiams. Kitaip tariant, santykiai išliks komplikuoti, Vašingtonas taip pat neatšauks šiuo metu Rusijai taikomų ekonominių ir diplomatinių sankcijų. Tiesa, Bideno administracija kone iškart tikėsis sėsti prie derybų stalo dėl Strateginės ginkluotės mažinimo sutarties (START). Pagal prieš dešimtmetį pasirašytą sutartį abi valstybės įsipareigojo savo branduolinių kovinių užtaisų skaičių sumažinti iki 1550 vienetų, jų nešėjų skaičių - iki 700 vienetų. Tačiau jau šių metų vasarį sutartis baigia galioti, nors abi pusės tikina, kad yra linkusios susitarti.

Galiausiai Baltijos šalys iš Bideno tikisi nuoseklumo ir geranoriškumo. Būsimasis prezidentas pats yra viešėjęs Vilniuje ir kitose kaimyninėse sostinėse, gerai supranta regiono problematiką ir JAV vaidmens svarbą. Tikėtina, kad jo santykiai su Lietuva bus šilti, o JAV saugumo įsipareigojimai išliks tvarūs. Tai - kertinis Lietuvos saugumo garantas.

DARBUI SU MOKSLEIVIAIS

1. Kaip manote, kuo svarbi JAV prezidento figūra JAV užsienio politikai? Pagrįskite savo atsakymą argumentais.
2. Kokią įtaką naujasis JAV prezidentas Joe Bidenas, anot ekspertų, gali padaryti pasaulio politikai? Ką manote jūs?
3. Ekspertai teigia, kad Donaldo Trumpo kadencijos metu JAV visuomenė dar labiau poliarizavosi. Ką tai reiškia? Ką esate girdėję apie JAV visuomenės įtampas?
4. Apžvalgininkai tikisi, kad J. Bideno kadencijos metu JAV grįš į tarptautinius bendradarbiavimo formatus, tokius kaip Pasaulio sveikatos organizacija. Kokia, Jūsų nuomone, JAV dalyvavimo tarptautiniuose susitarimuose, tokiuose kaip dėl klimato kaitos, reikšmė?
5. Kuo palankus Lietuvai buvo Donaldo Trumpo prezidentavimas, ir, kuo, tikimasi, bus naudinga Joe Bideno lyderystė?

PA/Scanpix nuotr.

APKLAUSA

Ar buvome naudingi? Mielos mokytojos ir mieli mokytojai, būtume labai dėkingi, jei skirtumėte porą minučių apklausai apie naujienlaiškio numerį: norėtume sužinoti, ar buvome įdomūs bei naudingi. Jūsų atsiliepimus labai vertiname ir stengiamės tobulėti.

Sekite šią nuorodą:

<https://www.surveymonkey.com/r/L9QCWKK>

Šis naujienlaiškis iš dalies finansuotas JAV Valstybės departamento. Straipsnyje yra pateikiamos autorių nuomonės, duomenys ir išvados, kurios/ -ie nebūtinai sutampa su JAV Valstybės departamento pozicija.